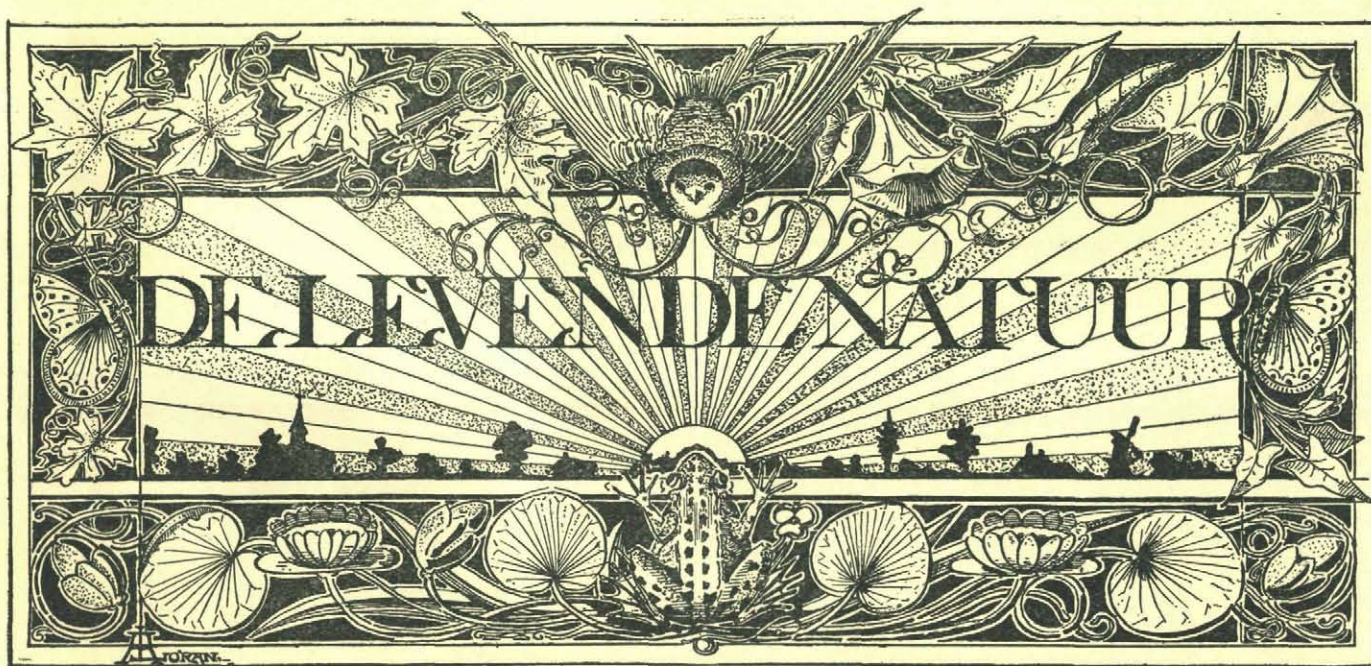

REDACTIE

E. HEIMANS, Amsterdam en JAC. P. THIJSSE, Bloemendaal.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, TE BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

Prijs per jaar f 3.60.

DETERMINEEREN.

Zoals een toerist, die mooie en verre zomerreizen in 't bergland achter den rug heeft, nu het wintert zijn foto's voor den dag haalt en weer smult van lucht en geur en zonneschijn, zoo bladeren wij natuurvrienden, die met eenige bescheiden dagreisjes tevreden moeten zijn, 's winters onze schetsboekjes door.

Elk blaadje brengt ons uren van rustig genieten te binnen. Voor anderen mogen de meeste van die schetsjes naar de natuur waardeloos zijn, — voor ons teekenaars zelf leven en spreken ze, die simpele lijnen. Wij weten precies waar 't plantje groeide of het geschetste dier werd gezien, hoe mooi het daar was en heerlijk we daar lagen te teekenen, eenzaam of in goed gezelschap, onder de eiken of aan den heikant, in een duinpan of in de luwte van een dennebosch.

De meeste menschen willen nog altijd niet gelooven, dat men zich met natuurstudie even aangenaam kan bezig houden als met biljarten of schaken of romanlectuur en dat je, na een flinke wandel- of fietstocht ver van huis, zoo prettig een uur of wat kunt doorbrengen met den geestesarbeid, die ernstige of minder ernstige natuursport vordert. En nog altijd beschouwen menschen van zaken deze liefhebberij van hun kinderen of kennisjes als iets beuzelachtigs. „Ga liever wat leeren,” hoor je dan, op den toon van verwijt. Alsof botaniseeren

en determineeren geen leeren kan zijn, geen vrijwillige en daarom zoo nuttige les en oefening in juist waarnemen en scherp onderscheiden.

Daar dacht ik juist van de week nog over, toen ik een schetsboek in handen kreeg, al een paar jaar oud. Ik had een paar kennisjes, jongelui van de H. B. S. allang beloofd eens met hun mee te gaan naar buiten en hen te helpen bij hun eerste pogingen om bloemen te bepalen. Ze hadden flinke plantebussen bij zich en ook verschillende flora's.

We zaten in het duin; aan bloemen geen gebrek. Tegenover ons aan den voet van den heuvel slingerde een hagewinde zijn stengel om een jonge berk en bracht zijn mooie groote kelken in 't zonnelicht. Een tweetal bloemen stonden wijd open, knoppen en uitgebloeide bloemen waren er veel meer. „Laten we maar eens met deze beginnen,” zei ik. „O neen,” dat was niet noodig, die hagewinde kenden ze al wel; dan was het geen kunst, om den naam er van in de flora's te vinden.

„Doe 't toch maar eens,” jongelui. Een van de vlugste en de vluchtigste had al gauw met behulp van 't register de juiste bladzijde. Hij las op en de anderen vergeleken de levende bloemen met de beschrijving. Toen kwam er al spoedig verschil van opmerkingskracht aan den dag. Het eenige meisje van 't gezelschap protesteerde en de gewone vraag, die ik al verwachtte, kwam dan ook van haar: „Moet 't dan niet precies uitkomen, mijnheer?” „Natuurlijk!” „Maar hier staat dat de

bloemstelen van Hagewinde niet „gevleugeld“ zijn en er zit toch zoo iets aan, kijk maar, net een geaufferd zoompje.“

Ja, dat was zoo. Ik moest toegeven.

„Dan moet het een andere soort zijn,“ zei ze triomfantelijk.

„Ho, wacht even, nieuwe soorten liggen zoo maar niet opgescheept, zoo'n vondst heb je maar eens in je leven,“ zei ik. „'t Is stellig een geheel individuele afwijking, eerst de andere bloemen bekijken.“

Maar daar liep ik leelijk mee in. Mijn juffertje had er dadelijk drie te pakken, die 't zelfde ver-

kaal; ja als een blad papier; nergens een haartje te vinden. Schutbladeren — dat zijn die dingen daar bovenaan de bloemsteel, die den kelk verbergen — spits, — ja heel spits, en weinig langer dan de kelk-slippen....“ „Ze zijn korter, mijnheer!“ O wee, alweer een mankement, deze plant schijnt abnormaal te zijn. Daar ginds staat een tweede exemplaar, en daarachter in de heg nog een, die zullen we dan maar nemen.

Opnieuw een streep door de rekening; de bloemen van de eerste bloem de beste had schutbladeren die bijna dubbel zoo lang waren als de kelk; tot

Roode Hagewinde.

schijnsel vertoonden. Nu kwamen ook de anderen, de jongens, in vuur.

„Dan kan 't nog een vergissing zijn in de flora en dan kunnen we den schrijver een genoegen doen, met het hem te vertellen, jongens. Laten we alle hagewinden, die we van daar vinden, er op aankijken; 't kan wezen, dat alleen deze enkele plant de aardigheid heeft, ons in de war te brengen. Want al 't andere komt uit; lees en zie maar: de bladeren zijn spits, met pijlvormigen voet en afgeknotte oortjes — (mooi om te teekenen hè, we hebben er een gipsmodel van op school). Plant

overmaat stond er in een andere flora er nog bij: de kelk geheel verborgen in de twee schutbladeren. En zie, ons derde exemplaar had bijna teruggeslagen schutbladeren, zoodat de halve kelk bloot kwam. Die bloem had tevens een bleek rose tintje; dat deed kijken naar de kleinere lettertjes onder de beschrijving in een van de flora's.

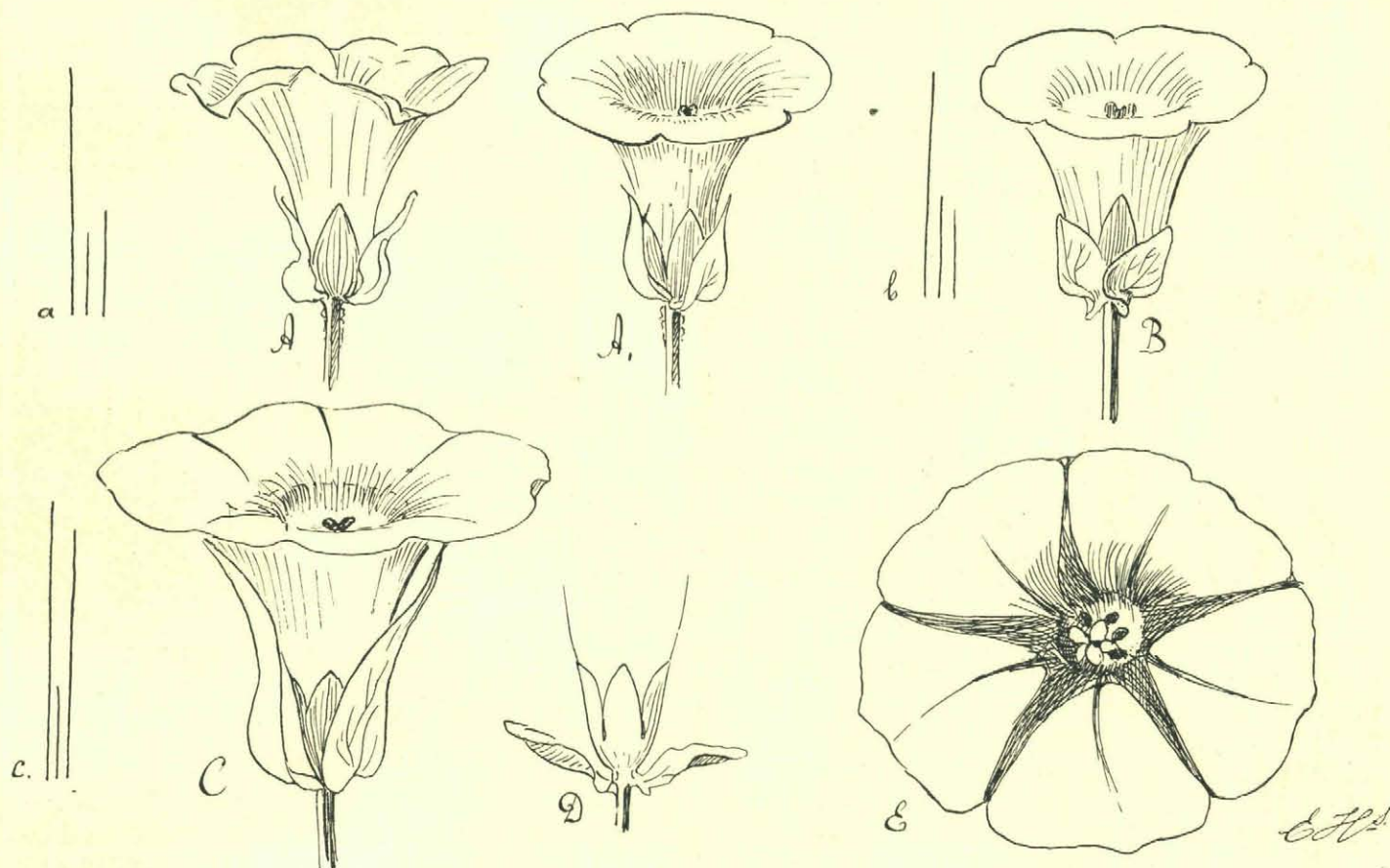
„Aan een duinhelling bij Noordwijk is de variëteit *Sylvestris* gevonden, met wijdere stompe schutbladeren en groote rozeroode, witgestreepte bloemen“.

„Jongens, we zijn niet in Noordwijk; een zeldzaamheid dus! wij boffen vandaag.“ Maar o wee,

ons rose exemplaar had wel wijde schutbladeren, ze waren echter zoo spits als van de andere exemplaren en de bloemen waren eer kleiner dan groter; wel witgestreept als je goed keek.

„We moeten het uitmaken, jongelui, ik weet hier in de buurt eindelooze aardappelvelden, waar heggen vol met winden tusschen de akkers staan. Een van ons moet boekhouden; we zullen tellen en de lengte van de schutbladeren in verhouding tot den kelk bij een honderd planten onderzoeken; ook op de al of niet gevleugelde bloemstelen letten; wie weet misschien vinden we de echte *Sylvestris*. Ik

rood dan rose soms en prachtig met witte banden geteekend; maar de kroon op 't werk zette een vondst, die mij, zelf mede-schrijver van een flora, heel wat werk en studie heeft bezorgd, eer ik er achter was. Tusschen het hakhout en de elzen langs een breede greppel zagen we opeens een roode hagewinde, bijna dubbel zoo groot als de gewone witte, een pracht van een bloem, om zoo uit te graven en mee te nemen in den tuin. We hebben 't dan ook geprobeerd; maar 't lukte niet, de wortelstok liep te diep onder de wortels van andere struiken door; wel vonden we al wroetend die vreemde ma-

Hagewinde, drie vormen a, b, c: grootte van bloemkroon, kelk en schutbladeren met betrekking tot elkaar. A A oudere en jongere bloem, gevleugelde bloemstelen. D exemplaar met geheel blootkomende kelk. E een witte bloem met rose banden (gewoonlijk zijn de banden wit en de rest rose).

weet, hoe die er uit ziet, helder rose met breede witte banden."

Wat hebben we een prettig dagje gehad, het was avond vóór we 't wisten. De jongens en vooral ons juffertje, dat de aanleiding voor de studie had gegeven, geraakten zoo in vuur, dat ik aan de boterhammen moest herinneren. We hebben als echte studiemenschen gemeten, genoteerd en geteekend dat een aard had; werkelijk materiaal verzameld. En we hebben succes gehad ook, dat bewijzen de figuren hierbij, midden in een onafzienbaar aardappelveld vonden we de *sylvestris* bij tientallen, meer

nier van voortplanten, die aan alle hagewinden eigen is; ze boren namelijk hun top in den grond en daar groeien knolvormige verdikkingen en wortels aan en nieuwe stengels schieten er een volgend jaar uit op.

Heel goed merkte een der jongens een verschil op, dat mij later van dienst is geweest, om te weten te komen wat dat voor een vreemde *convolvulus* was. Hij zag, dat de meeldraden anders stonden dan bij de bloemsoorten, die wij tot nu hadden onderzocht; iets meer aaneengesloten, als een kokertje om den stamper, niet zoover uitgespreid als gewoon-

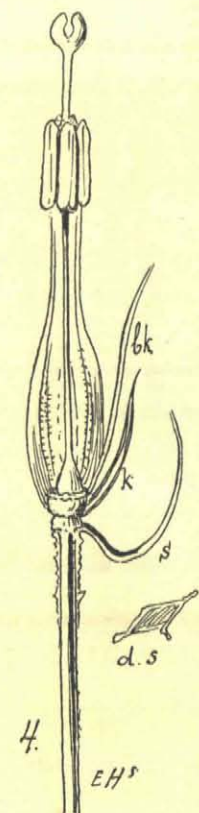
lijk. De planten — of de plant, dat is niet uit te maken door den kruipenden wortelstok — staan er nog en breiden zich uit. De jongens beloofde mij en elkaar aan niemand van hun kennissen de juiste vindplaats te verklappen.

Met behulp van Vilmorin meen ik te kunnen zeggen, dat wij te doen hebben gehad met *Calyptegia* of *Convolvulus dahurica*. Mijn navragen bij plantenkwekers heeft bewezen dat die Oostersche plant werkelijk in ons land gekweekt wordt, althans betrokken kan worden. Ik heb er eenige besteld en in mijn tuintje geplant; bladeren genoeg van 't jaar, maar de bloemen hebben zich laten wachten; 't volgend jaar zal, hopen wij, uitsluitel geven.

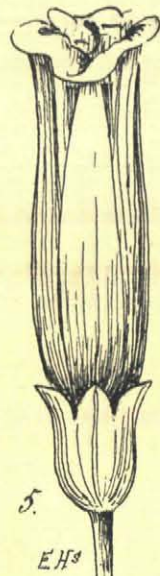
De jongelui hebben dien dag, al was 't er niet op toegelegd, ondervonden, dat botaniseeren, bij gelegenheid althans, ook iets anders kan zijn dan louter determineeren, in de bus stoppen en drogen. Ook, dat het determineeren van een plantje ons soms een heelen dag prettig bezig kan houden.

Ik zelf heb er door geleerd, dat een flora zoo weinig mogelijk kenmerken moet geven, als 't de bedoeling van 't boek is: beginners den naam van een plant te leeren kennen; en zooveel mogelijk, als het doel is, om meergevorderden tot vergelijkende

studie der planten van één hoofdsoort te brengen. Maar dan toch nooit meer besliste uitspraken meedeelen dan verantwoord kan worden. Jeswiet en Lodewijks hebben van den zomer in ons tijdschrift al heel aardige ondervindingen op het gebied van verschillen binnen de soort meegedeeld. De lectuur ervan moge niet ieder interessant lijken, de studie zelf is het zeker; probeer dat maar eens als ge eens weinig verschillende soorten vinden kunt. Met een

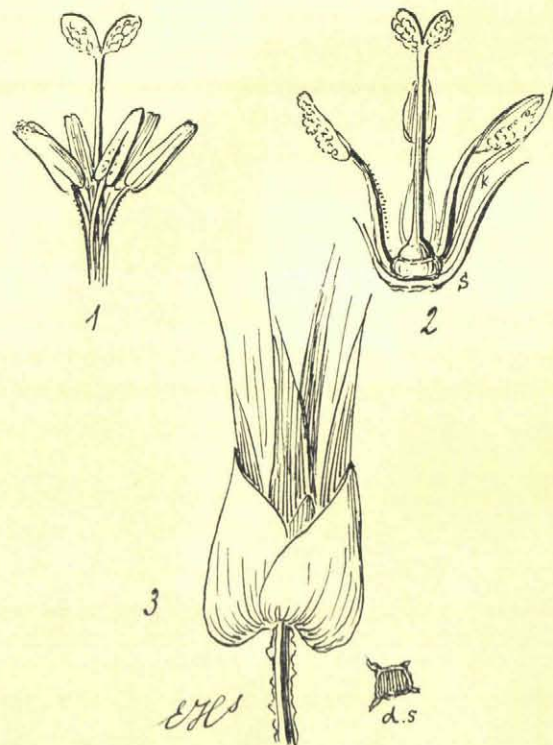
Meeldraden van een groote roode *Convolvulus*; s schutblad, k kelk, bk bloemkroon, ds doorsneë van een bloemsteel.

Kelkbladeren van *Convolvulus* (*dahurica*?).

Twee meeldraden met den honingput.

Stamper en meeldraden van een roode *Convolvulus* uit de duinen.

menigte van onze inlandsche planten zal het u net gaan als hun met hun Lipbloemen en ons met onze Hagewinden.

E. HEIMANS.

VOGELS OP ZEEBURG.

(Vervolg van blz. 163.)

Doch nu verder 't dijkje op. In 't riet telde de rietgors met zijn pikzwarten kop maar onvermoeid: een, twee, drie — een, twee, drie — vier — een, twee-drie, vier, ja een enkele maal bracht onze rekenmeester 't zelfs tot vijf: een, twee, drie, vier-vijf. Een geleerd man is die rietgors, dat blijkt ons ook uit zijn grijze eitjes, die geheel met Arabische letterteekens beschreven zijn, zoo geheimzinnig, dat zelfs het knapste menschenkind ze nog niet heeft kunnen ontcijferen. Langs de kanten van 't smalle weggetje bloeide lepelblad met zijn witte en spergularia met haar lichtrose bloemen. Ook armeria, dat behalve langs de zeekust ook in Zuid-Limburg langs de Geul groeit, hief er haar rose bloemhoofdjes omhoog. Sterntjes (*Sterna hirundo*) vervulden met hun niet zeer welluidende kreten de lucht. Deze slanke, helderwitte diertjes verdienen veel eer den naam kapmeeuw dan de kokmeeuwen (*Larus ridibundus*), die er ook rondvlogen. Deze toch hebben een geheel donkeren kop, terwijl 't